TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS
2005 m. kovo 10 d.*

Byloje C-469/03

dėl *Tribunale di Bologna* (Italija) 2003 m. rugsėjo 22 d. Sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2003 m. lapkričio 10 d., pagal ES 35 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš

Filomeno Mario Miraglia,TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkė R. Silva de Lapuerta, teisėjai R. Schintgen (pranešėjas) ir P. Kūris,

generalinis advokatas A. Tizzano,
posėdžio sekretorė L. Hewlett, vyriausioji administratorėm

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2004 m. gruodžio 15 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: italų.

išnagrinėjęs rašytines pastabas, pateiktas:

— F. M. Miraglia, atstovaujamo advokatės N. Trifirò,

— Italijos vyriausybės, atstovaujamos I. M. Braguglia, padedant *avvocato dello Stato* G. Aiello,

— Graikijos vyriausybės, atstovaujamos M. Apessos, I. Bakopoulos ir M. Tassopoulou,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos M. Muñoz Pérez,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos R. Abraham, G. de Bergues ir C. Isidoro,

— Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos H. G. Sevenster ir J. van Bakel,

— Švedijos vyriausybės, atstovaujamos A. Kruse,

— Europos Bendrijų Komisijos, atstovaujamos E. de March ir W. Bogensberger,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą susijęs su 1990 m. birželio 19 d. Šengene (Liuksemburgas) pasirašytos Konvencijos dėl 1985 m. birželio 14 d. Šengeno susitarimo, sudaryto tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių, dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo įgyvendinimo (OL 2000, L 239, p. 19, toliau – KŠSĮ) 54 straipsnio išaiškinimu.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant F. M. Miraglia iškeltą baudžiamąją bylą, kaltinant jį kartu su kitais asmenimis organizavus heroino rūšies narkotinių medžiagų gabenimą į Boloniją.

Teisinis pagrindas

Konvencija dėl Šengeno susitarimo įgyvendinimo

3 Pagal prie Europos Sąjungos sutarties ir Europos Bendrijos steigimo sutarties Amsterdamo sutartimi pridedamo Protokolo dėl Šengeno *acquis* integravimo į Europos Sąjungos teisės sistemą (toliau – Protokolas) 1 straipsnį trylika Europos Sąjungos valstybių narių, tarp jų ir Italijos Respublika bei Nyderlandų Karalystė, yra įgaliotos glaudžiau bendradarbiauti tarpusavyje Šengeno *acquis* šio protokolo priede išvardytų susitarimų ir su jais susijusių nuostatų taikymo srityje.

4 Taip apibrėžto Šengeno *acquis* dalimi yra 1985 m. birželio 14 d. Šengene pasirašytas susitarimas tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių, dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo įgyvendinimo (OL 2000, L 239, p. 13, toliau – Šengeno susitarimas) bei KŠSĮ.

5 Pagal Protokolo 2 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą trylika 1 straipsnyje išvardytų valstybių narių nuo Amsterdamo sutarties įsigaliojimo dienos nedelsiant taiko Šengeno *acquis*.

6 Taikydama Protokolo 2 straipsnio 1 dalies antros pastraipos antrą sakinį, Europos Sąjungos Taryba 1999 m. gegužės 20 d. priėmė Sprendimą 1999/436/EB, nustatantį kiekvienos nuostatos arba sprendimo, sudarančių Šengeno *acquis*, teisinį pagrindą, atsižvelgiant į atitinkamas Europos bendrijos steigimo sutarties ir Europos Sąjungos

sutarties nuostatas (OL L 176, p. 17). Iš šio sprendimo 2 straipsnio, skaitomo kartu su A priedu, matyti, kad Taryba KŠSĮ 54–58 straipsnių teisiniu pagrindu nurodė Europos Sąjungos sutarties 34 ir 31 straipsnius, sudarančius Europos Sąjungos sutarties VI antraštinę dalį „Policijos ir teismų bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose nuostatos".

7 Šie straipsniai yra KŠSĮ III antraštinės dalies „Policija ir saugumas" 3 skyriuje „*Ne bis in idem* principo taikymas". Pagal 54 straipsnį:

„Asmuo, kurio teismo procesas vienoje Susitariančiojoje Šalyje yra galutinai baigtas, už tas pačias veikas negali būti persekiojamas kitoje Susitariančiojoje Šalyje, jei jau paskirta bausmė, ji jau įvykdyta, faktiškai vykdoma arba pagal nuosprendį priėmusios Susitariančiosios Šalies įstatymus nebegali būti vykdoma."

Europos Konvencija dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose

8 1959 m. balandžio 20 d. Strasbūre pasirašytos Europos Konvencijos dėl savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose (toliau – Europos konvencija dėl savitarpio pagalbos) 2 straipsnio b punktas nurodo:

„Savitarpio pagalba gali būti neteikiama:

<...>

b- jei Šalis mano, kad prašymo vykdymas gali pakenkti Šalies suverenitetui, saugumui, viešajai tvarkai ar kitiems esminiams interesams". (Neoficialus vertimas)

9 Nyderlandų Karalystė dėl Europos konvencijos dėl savitarpio pagalbos 2 straipsnio b dalies padarė tokią išlygą:

„Nyderlandų Karalystė pasilieka teisę atsisakyti vykdyti savitarpio pagalbos prašymą:

<...>

b- jeigu jis susijęs su baudžiamuoju persekiojimu arba procesu, kuris nesuderinamas su principu „ne bis in idem";

c- jeigu jis susijęs su veikos, dėl kurios kaltinamojo atžvilgiu vykdomas baudžiamasis persekiojimas Nyderlanduose, tyrimu".

Nyderlandų teisės aktai

10 Pagal Nyderlandų Karalystės baudžiamojo proceso kodekso 36 straipsnį:

„1. Jeigu nėra iškeliama baudžiamoji byla, paskutinis bylą nagrinėjęs teismas įtariamojo prašymu gali priimti sprendimą užbaigti bylą.

2. Pateikus prašymą, teismas gali atidėti sprendimo priėmimą nustatytam laikotarpiui, jeigu prokuratūra pateikia įrodymų, leidžiančių manyti, kad vis tiek bus vykdomas baudžiamasis persekiojimas.

3. Prieš priimdamas sprendimą teismas pakviečia jam žinomus tiesiogiai suinteresuotus asmenis susipažinti su įtariamojo prašymu.

4. Apie priimtą nutartį įtariamajam pranešama nedelsiant."

11 Šio kodekso 255 straipsnis numato:

„1. Kai byloje nėra priimamas sprendimas, informavus įtariamąjį apie priimtą nutartį užbaigti bylą arba jam pranešus, jog prieš jį nebus imtasi kitų baudžiamojo persekiojimo veiksmų ir pastaruoju atveju nepažeidžiant 12i arba 246 straipsnių, įtariamasis už tą pačią veiką nebegali būti patrauktas atsakomybėn, išskyrus, kai paaiškėja nauji kaltinimai.

2. Nauji įrodymai gali būti liudytojų arba įtariamojo parodymai, aktai, dokumentai ir protokolai, apie kuriuos buvo sužinota vėliau arba kurie nebuvo išnagrinėti.

3. Įtariamasis negali būti kviečiams į *Rechtbank* posėdį iki ikiteisminio tyrimo dėl pateiktų naujų įrodymų pabaigos <...>".

12 Galiausiai, dėl prašymų suteikti savitarpio teisinę pagalbą baudžiamosiose bylose Nyderlandų Karalystės baudžiamojo proceso kodekso 552-1 straipsnis nurodo:

„1. Pagalbos prašymas netenkinamas, jeigu:

<...>

b) jos suteikimas prisidėtų prie bendradarbiavimo vykdant baudžiamąjį persekiojimą arba priimant sprendimą, kuris nesuderinamas su Baudžiamojo kodekso 68 <...> ir šio kodekso 255 straipsnio 1 dalyje įtvirtintais principais;

c) prašymas pateiktas siekiant atlikti tyrimą dėl veikos, už kurią kaltinamojo atžvilgiu vykdomas baudžiamasis persekiojimas Nyderlanduose <...>".

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

13 F. M. Miraglia buvo sulaikytas 2001 m. vasario 1 d. Italijoje tyrimo, vykdomo bendradarbiaujant Italijos ir Nyderlandų valdžios institucijoms metu, remiantis *Tribunale di Bologna* ikiteisminio tyrimo teisėjo priimta nutartimi skirti kardomąją priemonę – suėmimą.

14 F. M. Miraglia kartu su kitais asmenimis buvo kaltinamas 20,16 kg. heroino rūšies narkotinių medžiagų gabenimo iš Nyderlandų į Boloniją organizavimu, t. y. Italijos baudžiamojo kodekso 110 straipsnyje ir Italijos Respublikos Prezidento dekreto Nr. 309/90 80 straipsnyje numatytu ir baudžiamu nusikaltimu.

15 2002 m. sausio 22 d. *Tribunale di Bologna* ikiteisminio tyrimo posėdžio metu teisėjas nusprendė, kad už minėtą nusikaltimą F. M. Miraglia turi būti teisiamas ir nusprendė kardomąją priemonę – suėmimą – pakeisti namų areštu. Vėliau *Tribunale di Bologna* namų areštą pakeitė pasižadėjimu neišvykti iš Mondragone (Italija) ir galiausiai panaikino visas kardomąsias priemones ir kaltinamasis galėjo laisvai judėti.

16 Tuo pačiu metu už tą pačią nusikalstamą veiką Nyderlandų teisminės institucijos iškėlė F. M. Miraglia baudžiamąją bylą už tai, kad jis iš Nyderlandų Karalystės į Italiją gabeno maždaug 30 kg heroino.

17 Remdamasi šiais kaltinimais 2000 m. gruodžio 18 d. Nyderlandų valdžios institucijos sulaikė F. M. Miraglia, o 2000 m. gruodžio 28 d. išleido jį į laisvę. 2001 m. sausio 17 d. *Gerechtshof te Amsterdam* (Nyderlandai) atmetė prokuratūros pateiktą apeliacinį skundą dėl *Rechtbank te Amsterdam* (Nyderlandai) nutarties, atmetančios prašymą pratęsti suėmimo terminą.

18 Baudžiamoji byla kaltinamojo atžvilgiu buvo užbaigta 2001 m. vasario 13 d. nepaskiriant jam bausmės arba kitos sankcijos. Šio proceso metu Nyderlandų Karalystės prokuroras kaltinamajam neiškėlė baudžiamosios bylos. Iš bylos medžiagos matyti, kad toks sprendimas buvo priimtas remiantis tuo, kad už tą pačią veiką Italijoje jau buvo iškelta baudžiamoji byla.

19 2001 m. lapkričio 9 d. *Rechtbank te Amsterdam* nutartimi priteisė atlyginti kaltinamojo dėl kardomojo suėmimo patirtas išlaidas bei kompensuoti advokato išlaidas.

20 2002 m. lapkričio 7 d. laišku *Rechtbank te Amsterdam* prokuratūra, remdamasi Nyderlandų Karalystės dėl Europos konvencijos dėl tarpusavio pagalbos 2 straipsnio b dalies padaryta išlyga atmetė *Tribunale di Bologna* prokuratūros savitarpio teisinės pagalbos prašymą, kadangi *Rechtbank te Amsterdam* „užbaigė baudžiamąją bylą nepaskirdamas jokios bausmės".

21 2003 m. balandžio 10 d. Italijos prokuratūra, siekdama įvertinti svarbą KŠSĮ 54 straipsnio atžvilgiu, Nyderlandų teisminėms institucijoms pateikė prašymą suteikti informaciją apie F. M. Miraglia iškeltos baudžiamosios bylos baigtį ir apie tai, kaip ji buvo išspręsta.

22 2003 m. balandžio 18 d. pranešimu Nyderlandų prokuratūra Italijos prokuratūrą informavo, kad F. M. Miraglia baudžiamojo persekiojimo procesas yra nutrauktas, tačiau nepateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pakankamai informacijos dėl priimtos priemonės ir jos turinio. Nyderlandų prokuratūra nurodė, kad tai yra „galutinis teisėjo sprendimas" pagal Nyderlandų baudžiamojo proceso kodekso 255 straipsnį draudžiantis baudžiamąjį persekiojimą už tą pačią nusikalstamą veiką ir bet kokį bendradarbiavimą su užsienio valstybių institucijomis, nebent atsirastų naujų įrodymų prieš F. M. Miraglia. Nyderlandų teisminės institucijos pažymėjo, kad KŠSĮ 54 straipsnis yra kliūtis bet kokiam Italijos prašymui suteikti teisinę pagalbą.

23 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo manymu, Nyderlandų valdžios institucijos nusprendė nevykdyti F. M. Miraglia baudžiamojo persekiojimo

remdamosi vien tuo, kad tuo pačiu metu už tą pačią veiką kaltinamajam Italijoje buvo iškelta baudžiamoji byla. Tokį vertinimą patvirtina „prevencinis" *ne bis in idem* principo taikymas.

24 *Tribunale di Bologna* manymu, toks KŠSĮ 54 straipsnio aiškinimas yra klaidingas, kadangi atitinkamoms dviems valstybėms nepaliekama jokia galimybė užtikrinti, kad kaltinamojo atsakomybės klausimas būtų faktiškai išnagrinėtas.

25 Iš tikrųjų taip aiškinant KŠSĮ 54 straipsnį Nyderlandų valdžios institucijos negalėtų vykdyti F. M. Miraglia baudžiamojo persekiojimo remiantis tuo, kad dėl tos pačios veikos vyksta procesas Italijoje, o Italijos valdžios institucijos negalėtų įvertinti kaltinamojo kaltės.

26 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad net jei jis, priešingai nei padarė Nyderlandų valdžios institucijos, nepripažintų, kad šioje situacijoje taikytinas *ne bis in idem* principas ir nuspręstų vykdyti F. M. Miraglia baudžiamąjį persekiojimą, atsakomybės klausimą jis turėtų vertinti nepasinaudodamas svariais Nyderlandų valdžios institucijų surinktais įrodymais ir be šių institucijų savitarpio teisinės pagalbos.

27 Tokiomis aplinkybėmis *Tribunale di Bologna* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Ar (KŠSĮ S) 54 straipsnis taikytinas tuo atveju, kai pirmoje valstybėje, nepriimant galutinio teismo sprendimo bei remiantis vien tuo, jog kitoje valstybėje vykdomas baudžiamasis persekiojimas, priimamas teismo sprendimas nekelti baudžiamosios bylos?"

Dėl prejudicinio klausimo

28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar KŠSĮ 54 straipsnyje įtvirtintas *ne bis in idem* principas taikytinas valstybės narės teisminių institucijų bylą užbaigiančiam sprendimui nenagrinėjusi bylos iš esmės po to, kai prokuratūra nusprendė nekelti baudžiamosios bylos vien todėl, kad baudžiamasis persekiojimas šio asmens atžvilgiu už tas pačias veikas buvo pradėtas kitoje valstybėje narėje.

29 Iš KŠSĮ 54 straipsnio formuluotės matyti, kad nė vienas asmuo negali būti persekiojamas už tas pačias veikas, kurių atžvilgiu jo procesas kitoje valstybėje narėje yra „galutinai baigtas".

30 Todėl pagrindinėje byloje nagrinėjamas sprendimas, priimtas po to, kai nenagrinėdama bylos iš esmės prokuratūra nusprendė nekelti baudžiamosios bylos vien todėl, kad kitoje valstybėje narėje to paties kaltinamojo atžvilgiu ir už tas pačias veikas yra pradėtas vykdyti baudžiamasis persekiojimas, nėra sprendimas, kuriuo asmuo galutinai nuteisiamas minėto 54 straipsnio prasme.

31 Būtent toks turi būti KŠSĮ 54 straipsnio aiškinimas, nes tik taip šios nuostatos objektui ir tikslui yra teikiama pirmenybė proceso aspektų, kurie skiriasi atsižvelgiant į atitinkamą valstybę narą, bet ir užtikrinamas tinkamas šio principo taikymas.

32 Iš tikrųjų, nėra abejonių, kad KŠSĮ 54 straipsnyje įtvirtinto *ne bis in idem* principo tikslas – išvengti, kad dėl to, jog asmuo pasinaudojo savo teise į laisvą judėjimą, jis būtų persekiojamas už tas pačias veikas kelių valstybių narių teritorijoje (2003 m. vasario 11 d. Sprendimas *Gözütok ir Brügge*, C-187/01 ir C-385/01, Rink. p. I-1345, 38 punktas).

33 Todėl jei šis straipsnis būtų taikomas pagrindinėje byloje nagrinėjamam sprendimui užbaigti baudžiamąją bylą taptų dar sunkiau ar apskritai būtų sudarytos kliūtys bet kokiai konkrečiai galimybei atitinkamose valstybėse narėse nubausti kaltinamąjį asmenį už nusikalstamą veiką, kuria jis kaltinamas.

34 Pirma, valstybės narės teisminės institucijos tokį sprendimą užbaigti baudžiamąją bylą priėmė visiškai neįvertindamos kaltinamojo nusikalstamos veikos. Antra, baudžiamosios bylos iškėlimui kitoje valstybėje narėje už tą pačią nusikalstamą veiką kiltų pavojus, net jeigu kaip tik dėl tokio persekiojimo pradėjimo pirmosios valstybės narės prokuratūra baudžiamosios bylos nekėlė. Tokia išvada akivaizdžiai prieštarautų pačiam Europos Sąjungos Sutarties VI skyriaus nuostatų tikslui, numatytam 2 straipsnio pirmos pastraipos ketvirtojoje įtraukoje, t. y. „puoselėti ir plėtoti Sąjungą kaip laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę, kurioje laisvas asmenų judėjimas užtikrinamas kartu taikant atitinkamas <...> nusikalstamumo prevencijos bei kovos su juo priemones“.

35 Todėl į pateiktą klausimą reikia atsakyti taip, kad KŠSĮ 54 straipsnyje įtvirtintas *ne bis in idem* principas nėra taikytinas valstybės narės teisminių institucijų sprendimui užbaigti bylą, priimtam nenagrinėjus bylos iš esmės po to, kai, prokuratūra nusprendė nekelti baudžiamosios bylos remdamasi vien tuo, kad kitoje valstybėje narėje to paties kaltinamojo asmens atžvilgiu ir už tas pačias veikas pradėtas baudžiamasis persekiojimas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

36 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas etapų nacionalinio teismo nagrinėjamoje byloje, išlaidų klausimą turi spręsti prašymą dėl prejudicinio sprendimo pateikęs teismas. Kitų šalių, kurios pateikė Teisingumo Teismui savo pastabas, išlaidos nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1990 m. birželio 19 d. Šengene pasirašytoje Konvencijoje dėl 1985 m. birželio 14 d. Šengeno susitarimo, sudaryto tarp Beniliukso ekonominės sąjungos valstybių, Vokietijos Federacinės Respublikos ir Prancūzijos Respublikos vyriausybių, dėl laipsniško jų bendrų sienų kontrolės panaikinimo įgyvendinimo įtvirtintas *ne bis in idem* principas nėra taikytinas valstybės narės teisminių institucijų sprendimui užbaigti bylą, priimtam nenagrinėjus bylos iš esmės po to, kai prokuratūra nusprendė nekelti baudžiamosios bylos remdamasi vien tuo, kad kitoje valstybėje narėje to paties kaltinamojo asmens atžvilgiu ir už tas pačias veikas pradėtas baudžiamasis persekiojimas.

Parašai.